



GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

NVR - Non Violent Resistance

eller

Vad har Gandhi med familjeterapi att göra?

Maria Kjellberg-Carlson

Psykoteraeutprogram med inriktning familjeterapi
Examensarbete, 15 högskolepoäng, 2011
Handledare: Ingegerd Wirtberg

Abstract

Introduction: In this study an innovative and multimodal method in family therapy called NVR, Non-Violent Resistance, is examined. NVR is an approach developed by Haim Omer, professor in psychology at the University of Tel Aviv. This approach is described as coming from the ancient ideological roots used by Gandhi in the Nonviolent resistance of oppressive regimes. NVR advocates that the parents give up the desire to control their children. Instead parents should take control of their own lives by actively resisting any behaviors of the child that are damaging.

Aims: To describe NVR that is a relatively unknown approach in Sweden and the nordic countries. What is the theoretical background of NVR, what does the method look like and what research has been made? How is working therapeutically with NVR described by practising family therapists?

Method: Haim Omer was interviewed as a part of describing the theoretical background and the story of how NVR was translated into the scene of family therapy. A qualitative interviewstudy has been performed aiming to give som indications on how the ideas and proposed activities in NVR is transported into family therapists everyday practice.

Result: The result of the interviewstudy indicates that NVR seems to be a useful approach in the family therapy context; the main thoughts such as parental prescence and the tools or activities in the parent manual are frequently mentioned. NVR was described as an approach which deals with preventing escalation in parent-child relationships in an effective way. Some criticism around the childfocus in NVR came up mainly due to the fact that NVR is directed towards the parents and that we don ´t know enough about how the child is experiencing it.

Innehållsförteckning

Inledning	3
Grundidéer i NVR	4
Föräldranärvaro	5
Upptrappning	6
Vaksam omsorg	7
Den nya auktoriteten	8
Verktyg i NVR	9
Forskning	11
Pågående utveckling	13
Intervjustudiens syfte och metod	15
Undersökningsgruppen	15
Tillvägagångssätt	16
Resultat	16
Diskussion	19
Litteratur	21
Bilaga	

Inledning

Som familjeterapeuter möter vi många föräldrar som funderar över relationen till sina barn och sitt föräldraskap. ”Jag vet att jag borde vara mer konsekvent” eller ”Hon mår nog inte bra, jag undrar vad jag gjort för fel?” är repliker som uttrycker värderingar om vilket ansvar man tänker att man har som förälder och ett sökande efter en vardaglig praktik som fungerar. I det postmoderna Sverige är föräldraskapet flitigt diskuterat och experter på barnuppfostran debatterar i media om hur föräldrar ska utföra sin fostrargärning. I en del familjer blir det särskilt svårt. Det kan vara familjer där barn eller ungdomar skadar sig själva genom droger eller självskadebeteende eller betar sig aggressivt och våldsamt. Familjer som har hamnat i ett upptrappningsmönster som är svårt att bryta och där man upplever maktlöshet .

Den här artikeln fokuserar på NVR, Non-Violent Resistance, en familjeterapeutisk metod som utvecklats av psykologiprofessor Haim Omer och hans medarbetare vid Universitetet i Tel Aviv. NVR fokuserar på en föräldranärvaro som uttrycks genom kärlek och plikt och som agerar på ett sätt som motverkar upptrappning och maktlöshet. NVR har, som namnet säger, sina ideologiska rötter i Icke-våldsmotstånd och den sociopolitiska kontexten.

Vid den familjeterapeutiska mottagning inom socialtjänsten där jag arbetar har vi inspirerats av NVR som är en relativt okänd metod i Sverige. Det är genom europeiska familjeterapikonferenser, litteratur på området och egna studieresor till England och Tyskland som vi lärt känna metoden. Ingen litteratur finns ännu tillgänglig på svenska. I vårt familjeterapeutiska arbete har vi funnit att NVR är en metod som är ett tillskott till den mångfasetterade familjeterapeutiska praktiken i Sverige.

NVR används på flera olika sätt. Företrädesvis som en terapeutisk ansats i mötet med föräldrar i samtal. Men också med lärarteam i skolan, på institutioner, inom familjehemsvård och i form av föräldragrupsutbildning. Denna studie begränsar sig till hur NVR kan användas inom familjeterapi.

NVR är en multimodal metod som bland annat innehåller en Föräldramanual som består av aktiviteter eller verktyg som riktar in sig på att bryta upptrappning och etablera en fungerande föräldranärvaro. Manualen är skriven till föräldrarna och används som riktmärke i det gemensamma terapeutiska arbetet. Det finns ingen licensskyddad NVR-metod som kommersialiserats utan

metoden utvecklas på olika sätt i olika sammanhang. Nyligen har en virtuell plattform bildats där erfarenheter utbyts och information kan hämtas (www.newauthority.net).

Syftet med denna studie är att beskriva NVR ; Vad är NVR? Vilken teoretisk och historisk bakgrund har NVR, vilken forskning finns och hur praktiseras NVR?

Svaren på dessa frågor söks dels genom Haim Omers egen berättelse om NVR i utdrag från en intervju som gjorts med honom inom ramen för denna studie. Dels genom den beskrivning som finns i litteratur och forskning och dels genom analysen av de intervjuer som gjorts med sex familjeterapeuter från fyra länder i Europa. De har intervjuats om hur de använder och tänker om NVR och hur NVR har påverkat och kopplat sig till deras familjeterapeutiska praktik. Studien har genomförts som en del av den legitimationsgrundande psykoterapeututbildningen med inriktning familjeterapi vid Göteborgs universitet.

Metaforen av ett träd får tjäna som dispositionsbeskrivning. Stammen är då beskrivningen av NVR som en psykologisk ansats och familjeterapeutisk metod. Rötterna är de teorier och värderingar som NVR bygger på och hämtar sin näring ur. Grenarna är den vidareutveckling som pågår och där olika terapeuter står för metodutveckling som förgrenar sig åt lite olika håll.

Grundidéer i NVR

Vi börjar nerifrån, från själva rotsystemet, med hur Haim Omer började att utveckla NVR för ungefär femton år sedan. Han var då verksam som professor i psykologi vid Universitetet i Tel Aviv, vilket han fortfarande är. Haim Omer beskriver hur han reagerade på hur de erfarna socialarbetare och psykologer som han hade som studenter ofta hade svårt att handskas med föräldrar till barn med utagerande beteende. Att deras omedelbara reaktion var: ”hur misslyckades dessa föräldrar med sitt barn, vad beror det på att de inte klarar att ge barnet kärlek, empati och trygghet?” Det var en nästan automatisk reaktion av skuldbeläggande gentemot föräldrarna och ett sökande efter orsaken till problemen hos föräldrarna. Han upplevde att socialarbetarnas och psykologernas skolning hade gjort dem hjälplösa och att de inte arbetade effektivt med föräldrarna. (intervju 7/9-2011)

Så här beskriver Haim Omer hur NVR började utvecklas:

”Så jag började utveckla ett sätt för hur man kan prata med föräldrar till barn som är aggressiva, våldsamma eller skadar sig själva. Den första idén jag utvecklade som var

hjälpssam för dessa föräldrar var iden om Föräldranärvaro (Parental presence). Jag ville ge dessa föräldrar som hade misslyckats så ofta och kände sig hjälplösa EN huvudide, en riktning. Så då började jag med att ge dem iden av föräldranärvaro, en intuitiv definition.

Föräldranärvaro är den upplevelse som barnet har när du som förälder ger

budskapet: Jag är din förälder, jag kommer att fortsätta att vara din förälder, du kan inte avskeda mig, du kan inte skilja dig från mig, du kan inte förlama mig, du kan inte avfärda mig. Jag är här och jag stannar här.” (min markering)

(Ur intervju med Haim Omer 7/9-2011)

Föräldranärvaro

I den om föräldranärvaro är alltså den grundläggande iden i NVR. Närvaro som ett sätt att vara i relation med sitt barn; en beslutsam, ickevåldsam och icke upptrappande attityd. Det handlar inte om att inrikta sig på att förstå orsaken till att det inte fungerar i familjen utan att genom en ökad närvaro i sitt barns liv bjuda motstånd mot det destruktiva som pågår och erbjuda stöd, engagemang och närhet som en möjlig väg att förändra relationen. Alltså motstånd mot ett visst beteende, inte mot barnet. Och ett erbjudande om förändring genom olika gester som riktar sig till de röster inom barnet som är hoppfulla och konstruktiva. Att ett barn som beter sig våldsamt eller självdestruktivt också behöver motstånd går emot mycket av den rådande diskursen som säger att barnet framför allt behöver stöd och förståelse. Men det är inte så att NVR går emot en empatisk hållning till barnet, utan NVR inriktar sig på att skapa förutsättningar för den genom att fokusera på föräldranärvaro, vaksam omsorg och deeskalering (Omer, 2004). Newman och Nolas (2008) anser att NVR ingår i den grupp som enligt Kenneth Gergen är särskilt engagerad i att utmana den rådande ordningen (Gergen och Warhus, 2001).

Medan det finns mycket forskning som implicerar en temperamentsmässig disposition för att utveckla aggressivt beteende hos barn och unga (Bates et al, 1998), så diskuterar Omer om bristen på fysisk och systemisk närvaro genom föräldrar och deras nätverk som en nyckelfaktor till barns våldsamma beteende (Jakob, 2011). Med ökad föräldranärvaro kan föräldern ta tillbaka det utrymme som man retirerat ifrån på grund av det som skett i relationen till barnet. Ta den plats i familjen som är förutsättningen för att barnet ska kunna utvecklas och växa upp på ett gynnsamt sätt. Motiven till att göra det är två: kärlek och plikt. Om barnet ifrågasätter föräldern kan föräldern svara: ”jag gör det för att jag är din förälder och det är min plikt” eller ”jag kommer att fortsätta för att jag älskar dig och för att jag är din förälder”.

När Haim Omer började använda föräldranärvaro med föräldrar han hade i behandling märkte han att det inte alltid räckte och han upplevde några fall med svår upptrappning i familjerna. Han beskriver att han låg sömlös både en och två nätter eftersom hans bok om föräldranärvaro just skulle tryckas. Han insåg att han måste adressera upptrappningsfenomenet tydligare (intervju 7/9-2011).

”Jag sade stoppa pressarna för jag måste göra några korrigeringar.....så skrev jag två kapitel om hur man ska handskas med upptrappning, att man måste tänka på fenomenet, ge det prioritet. Sedan skickade jag boken till tryckning och den blev en bestseller i Israel.” (ur intervju med Haim Omer 7/9-2011)

Upptrappning

Det finns två former av upptrappning. Komplementär och symmetrisk (Bateson, 1972). Den komplementära upptrappningen karakteriseras av att den ena parten ger efter för den andres krav vilket efter hand innebär att de krav som den andre parten ställer ökar. Denna upptrappning innebär ett slags utpressningsförhållande, ”om du inte så...”. Barnet lär sig att föräldern är för svag för att stå emot hot och att hot också är sättet på vilket man kan få som man vill. Föräldern å andra sidan vänjer sig vid att ge med sig (Patterson, Dishion & Bank 1984). Den *symmetriska* upptrappningen innebär att båda parter ger igen. Det är en ständigt ökande fientlighet mellan parterna. Föräldern känner sig tvungen att ge omedelbar respons för att inte tappa sin auktoritet och barnet känner sig tvingat att försöka få igenom sin vilja. Ett ”Who is the boss-mönster” dominerar (Bugental et al, 1997).

Dessa upptrappningsmönster bildar en tvingande spiral (coercive cycle) som Gerald Patterson (1982) var den förste att beskriva. Paul Watzlawick talar om lösningar av första och andra ordningen och menar till exempel att våld mot våld bara är mer av detsamma och ingen lösning utan det som utgör själva det problem som ska lösas. Han skriver att ”det ömsesidiga avskräckandets politik inte innefattar några åtgärder för sin egen lösning” (Watzlawick, 1984, s. 30). Den ökande känslan av att ha blivit fångad i dessa mönster av upptrappning kan skapa mycket hög aggressivitet i form av hot, våld eller självdestruktivt beteende. Ju större känsla av hjälplöshet, ju mer ökar risken att tappa kontrollen. De två olika upptrappningsmönstren eldar därför också på varandra eftersom den eftergivne föräldern blir mer och mer frustrerad och till slut når sin kokpunkt och i stället blir aggressiv. Den aggressive föräldern kan också lika gärna plötsligt ge efter för att man inte orkar eller vill strida mer. Så pendlar man mellan dessa två ytterligheter (Bugental, 1989). Konsekvenserna för relationen mellan förälder och barn är att barnet blir mer och mer

maktorierat och föräldern mer och mer maktlös. De negativa känslorna dem emellan förstärks och relationen blir tunn och låst (Omer, 2004)

”Jag började efter hand att tänka mer grundläggande på upptrappningsfenomenet, hur föräldranärvaro interagerar med upptrappning och det var då idéerna om Non-violent resistance, ickevåldskamp, fångade min uppmärksamhet. Jag hade ju läst om Gandhi och Martin Luther King men jag hade inte gått in i det riktigt. NVR är en sociopolitisk doktrin bestående av vägar att utföra motstånd och kämpa genom ickevåld. NVR är en kamp som intressant nog distinkt korrelerar till upptrappning. Upptrappning är alltid i ickevåldskämpens åtanke: ”hur kan jag stå emot utan att provocera? Hur kan jag göra motstånd utan att attackera? Hur kan jag göra motstånd utan att förolämpa? Hur kan jag göra motstånd utan att skrämma? Det var som att NVR i sig handskades med upptrappning. Och intressant är att grundinnehållet i NVR är närvaron av motparten. Du sitter i vägen, du är där. Eller du kedjar fast dig vid maskinerna i fabriken, sänder budskapet ”jag är här men jag ger mig inte på dig... jag respekterar dig”. (Ur intervju med Haim Omer 7/9- 2011)

Haim Omer bestämde sig för att gå vidare och utveckla hur ickevåldsmotstånd kan användas i det familjeterapeutiska sammanhanget. Han hade god hjälp av Harvardprofessorn Gene Sharp som gjort ett omfattande systematiserande arbete med att extrahera idéerna av ickevåldskampens praxis till en manual med alla strategier och olika överväganden som kom in i den sociopolitiska ickevåldskampen (Sharp, 1980). Haim Omer läste och funderade: vilka av dess strategier och tekniker kan användas i det familjeterapeutiska fältet? Resultat av det blev hans andra bok “Non-Violent Resistance - a New Approach to Violent and Selfdestructive children” (2004).

Att delta i ickevåldsamt motstånd både kräver och producerar viktiga psykologiska och attitydskapande förändringar, som till exempel ökad självkänsla, ökad självrespekt och minskad rädsla och eftergivenhet. Ju mer man lär sig om dessa tekniker ju mer ökar också medvetenheten om den egna styrkan och tron på den egna förmågan att kunna påverka sin situation. Det verkar finnas speciella kvaliteter i ickevåldsamt motstånd som genererar dessa förändringar. Den inre styrkan och känslan av kontroll (locus of control) ökar troligtvis också (Sharp, 1990).

Vaksam omsorg

Ökad föräldranärvaro innebär att ta plats i barnets liv både fysiskt och psykiskt. En plats som till exempel innebär att vara uppmärksam på barnets behov, att ha koll på sitt barn så att man kan förse

barnet med det som barnet behöver och kan reagera på sådant som inte fungerar. Ett flertal studier har visat att den mest effektiva responsen vad gäller minskad risk för normbrytande beteende är att ge vägledning och att övervaka barnet (bl.a: Loeber & Hay, 1997, Patterson, Reid & Dishion, 1992). I NVR används i stället ordet **vaksam omsorg** (watchful/vigilant care). Det är ett begrepp som har stor släktskap med övervakning men Omer anser att termen övervakning konnoterar en distans och en instrumentellt inspekterande hållning som inte går ihop med tänkandet i NVR (Omer, 2011/1). Håkan Stattin har också gjort en omtolkning av övervakningsbegreppet där han ifrågasätter slutsatsen av de tidigare studierna, nämligen att föräldrar ska övervaka sina barn mer och använda konsekvenser. Han har i sin studie funnit att större delen av den information som föräldrarna behöver för att ha koll på sin tonåring kommer från det som barnet själv berättar och således bör man undersöka vad som påverkar att ungdomar berättar för sina föräldrar i stället för att råda dem att öka kontrollen (Stattin, Kerr, 2000).

Vaksam omsorg består av tre delar: uppmärksamhet, närvaro och skydd. Om vi tänker på föräldern till det lilla barnet så finns det en speciell kanal som är inställd på att uppmärksamma vilka signaler som barnet sänder ut. Vill barnet något? Är barnet nöjt eller missnöjt? Vissa av dessa signaler innebär att föräldern behöver öka sin närvaro och om det finns något hot mot barnet så måste föräldern skydda det. Dessa delar fluktuerar ständigt och föräldern behöver också ständigt anpassa sin respons. Även äldre barn behöver föräldrar som kan öka sin vaksamma omsorg om det behövs men det kan innebära en större utmaning och kräva att man som förälder får uppbackning, legitimitet och praktisk hjälp av andra. Ett barn som utvecklas väl erhåller ju en större grad av frihet allt eftersom och föräldrarnas inblandning minskar också successivt. När den vaksamma omsorgen behöver öka på grund av att ungdomen beter sig på ett sätt som är farligt och därför behöver skydd måste graden av frihet och rätt till privat sfär minskas. En förälder kan till exempel behöva gå in i ungdomens rum för att leta efter droger, undersöka vilka kontakter som finns på mobilen eller komma till de platser där man vet att ungdomen håller till. Det går emot en helig princip om rätt till privatliv och kräver därför noggrann förberedelse (Omer, 2011/1).

Den nya auktoriteten

När Haim Omer först presenterade NVR så gjorde han det som ett sätt att intervensera när något gått fel. Efterhand var det fler och fler som uppmärksammade honom på att NVR och föräldranärvaro kan vara ett bra sätt att bygga auktoritet mer generellt.

”Så jag sade: ni har rätt. Jag blev övertygad så jag blev tvungen att utveckla ett nytt koncept eftersom det är så att jag kanske håller på att utveckla ett sätt att forma en positiv

auktoritet och principer för positiv auktoritet i ett samhälle där de vanliga principerna för auktoritet har tappat sin trovärdighet. Och det är bakgrunden till den nya boken "The New authority.....en ny slags auktoritet som är bra för vår generation, för nutidens föräldrar, lärare och samhällen."(ur intervju med Haim Omer 7/9-2011)

Omer kallar den föräldrastil som präglas av dessa grundtankar för **den nya auktoriteten**. Den bygger på grundpelare som kraften i en ihärdig föräldranärvaro med vaksam omsorg och support från andra och ett bestämt motstånd mot det som är destruktivt i barnets beteende. Denna auktoritet innebär att föräldern kan behålla en emotionell närhet till sitt barn samtidigt som man undviker att ge sig in i ett kontrollerande beteende.

Verktyg i NVR

Dessa verktyg eller aktiviteter är de som beskrivs i Föräldramanualen (Omer, 2004). Att formulera och göra ett **uttalande** är själva startpunkten. Det föregås av att föräldrarna fått ringa in vad det är som just nu är farligast och mest destruktivt för den unge och för relationen dem emellan. När det är gjort uppmanas föräldrarna att skriva ner sitt uttalande som de sedan läser upp för sitt barn. Det kan se ut så här:

Vi accepterar inte det våld som du utsätter din bror och din mamma för. Vi kommer att göra allt vi kan för att det ska upphöra utom att attackera dig fysiskt eller verbalt. Vi kommer att berätta för släktingar och vänner om det som händer i vår familj och ta hjälp av andra. Det här vill vi göra för att vi är dina föräldrar och för att vi vill att vi ska ha ett bra liv tillsammans. Hälsningar mamma och pappa

Genom att göra uttalandet bryter man mot tabut att tala om och utmana våldet (eller isoleringen, självmordshoten eller missbruket) och samtidigt uttalar man varma känslor gentemot barnet. Uttalandet blir också en tydlig markering, ett skifte, som innebär att det kommer att bli annorlunda. Kanske kan uttalandet och sitt-in som är mönsterbrytande handlingar också beskrivas som terapeutiska ritualer. Sådana ritualer som markerar och åstadkommer förändringar av familjemedlemmar eller av familjepositioner, alternerar gränser och gör nya sätt att relatera på möjliga (Carter & McColdrick, 2005). De innebär att inte göra mer av detsamma utan kan vara en skillnad som faktiskt gör en skillnad (Bateson, 1988).

Bland det man först gör är också att börja använda sig av principen med fördröjd reaktion, att ”smida medan järnet är kallt”. Det innebär att föräldern aldrig försöker att göra eller förmedla något mitt i en konflikt eller när man upptäckt att ungdomen skurit sig eller liknande. I stället säger man att: ”det här accepterar jag inte och jag kommer att tänka över vad jag ska göra och återkomma med det.” Det här är ett effektivt sätt för föräldern att kontrollera sig själv så att man undviker att ge sig in i upptrappning. Även för ungdomen så blir föräldern en modell för känslomässig reglering här och ungdomen får också utrymme att lugna ner sig. Självreglering är en motståndsfaktor i sig mot att utveckla antisociala beteenden (Gardner et al, 2007).

Sitt-in är något som blir en uppföljning på uttalandet. Det vill säga om det beteende som uttalandet adresserat har förekommit efter uttalandet. Då blir sitt-in en möjlig fördröjd reaktion. Den ska genomföras när det är lugnt. Det går till så att föräldern eller föräldrarna går in till ungdomens rum och slår sig ner framför dörren för att kunna tillbringa en stund tillsammans. Föräldern berättar varför man är där: ”Igår hotade du din bror och tog strupgrepp på honom. Nu vill vi höra vad du vill göra för att det inte ska hända något liknande igen”. Sedan sitter man kvar under tystnad i en timma. Om ungdomen kommer med något förslag på reparation eller förändring så godtas den om den inte är utpressande och föräldrarna lämnar då rummet och säger: ”Då har vi hört att du tänker be honom om ursäkt och berätta för honom att du vill göra något för honom som gottgörelse. Det låter bra.” Om det inte kommer något förslag så säger man: ”Du har inte kommit med något förslag på förändring. Nu går vi och kommer tillbaka en annan gång.”

Det är viktigt att bygga upp förutsättningar för att det här ska bli säkert. Man kan ha med någon person från nätverket som sitter med fast kanske utanför dörren eller man kan ha med någon via telefon. Om ungdomen smiter ut eller somnar så sitter man kvar tiden ut och återkommer senare.

Försoningsgester är något som är grundläggande i NVR. När man lever i en relation som präglas av hot, hånfulla ord, våld eller psykisk press är det lätt att ens tänkande om den andre blir negativt och demoniserande (Alon & Omer, 2006). Då behöver man hjälp för att kunna se sitt barn på ett annat sätt och kunna sätta sig in i hur barnet har det. Föräldern behöver använda och utveckla sin mentaliseringsförmåga genom att reflektera över barnets behov och barnets sätt att uttrycka dem. Försoningsgester är ämnade att gestalta den förståelsen för barnet. Till exempel genom ord ”Jag undrar så hur du har haft det i skolan idag, något säger mig att det kan ha varit tufft.” eller ”Igår halkade jag tillbaka i mitt gamla mönster och började pressa dig och hota dig. Jag vill verkligen be om ursäkt för det”. Eller i handling genom att föräldern lagar sitt barns

älsklingsrätt eller lämnar en lapp med positiva, varma ord till barnet. Dessa gester görs inte med syfte att få en speciell respons från barnet utan för att föräldern vill göra dem. Föräldern behöver vara förberedd på att barnet kan svara med alltifrån ignorering eller aggressivitet till glädje.

Att bryta hemlighetsmakeriet innebär att föräldrarna motiveras att berätta om sina bekymmer för några närstående personer; grannar, släktingar eller professionella. När de gjort det kan terapeuten hjälpa till på olika sätt, kanske genom att skriva till personer som fått veta och ge förslag på hur de skulle kunna hjälpa till. Till exempel genom att komma förbi lite då och då, att medverka vid en sitt-in eller skicka SMS där man uttrycker sin oro och omsorg direkt till barnet. Både vänner och professionella kan delta i det påverkansarbetet.

Att bryta tabun och att vägra ge service innebär att föräldern får öva sig på att vara olydig. Om man levit i en familj där hot och våld eller andra saker förekommit kan man hamna i ett mönster av automatisk lydnad. Det är det som behöver synliggöras och brytas. Föräldern ska också berätta för barnet vad man tänker göra annorlunda: ”Jag har tänkt på att jag skjutsar dig så fort du vill till stan fastän jag vet att det inte är så bra för dig att vara där. Det känns inte bra och jag tänker inte göra det längre. Jag kommer också att knacka på din dörr ibland och fråga om jag får komma in. Jag har slutat göra det men egentligen vill jag ju gärna se hur du har det och prata lite med dig. ”

Telefonrundan och skuggning är metoder som har utformats för att förstärka föräldranärvaron utanför hemmet. Telefonrundan innebär att föräldern ringer runt till barnets kompisar och andra personer med anknytning till barnet när man har anledning till det. Till exempel om barnet inte kommit hem på kvällen eller om man misstänker att barnet utsätter sig för fara genom att vistas i farliga miljöer. Då kan man också bege sig dit (skuggning) där man tror att barnet befinner sig och prata med dem man träffar på. Presentera sig, berätta varför man är där och be om hjälp med att skydda barnet. Syftet är inte direkt att hämta barnet. Man ska hålla sitt lugn och göra sig påmind på olika sätt. Öka sin närvaro. Det kan vara bra att be om telefonnummer till dem man stöter på som har en koppling till ens barn så kan man ringa dem vid något annat tillfälle om det skulle behövas.

Forskning

Det finns flera program och ansatser som har inriktat sig mot att motverka upptrappning. Haim Omer (2001) beskriver att de huvudsakligen har två olika inriktningar varav den ena framför allt

riktar in sig på komplementär upptrappning och den andra kategorin på symmetrisk upptrappning. Ett exempel på den första kategorin är det australiensiska Toughlove (Everts, 1990) där föräldrar lär sig att sätta tydliga gränser och hålla på dem med hjälp av gruppkonceptet. Det har visat sig hjälpa många men har också kritiserats för att vara för straffande. I den andra kategorin som riktar sig mot den symmetriska upptrappningen är kanske det mest välkända PET (Cedar & Levant, 1990) som har haft stor framgång med att hjälpa föräldrar att minska den negativa attityden och förbättra kommunikationen med barnet. Men föräldrarna får inte lära sig hur de ska klara att inte ge efter för barnet, enligt Omer (2001).

Många program som vilar på social inlärningsteori och beteendeterapi fokuserar på att förstärka gott beteende och minska negativt beteende. De fungerar mycket väl på yngre barn. Föräldraträningsprogram, till exempel "De otroliga åren" (Incredible years, Webster Stratton) har visat sig effektiva för att minska utagerande beteende och upptrappningsmönster och öka närheten mellan föräldrar och barn (Webster-Stratton, 1996). Däremot har liknande program med belöningar och konsekvenser inte fungerat lika väl för tonårsföräldrar. Där blir drop-out-frekvensen högre (Patterson et al, 1993).

Den forskning som fokuserar på resultat av NVR-modellen finns representerad i tre kontrollerade studier; Weinblatt och Omer 2008, Oleffs, von Schlippe, Omer & Krisz 2009 och Lavi-Levavi 2010. Den modell som beforskats har i omfattning bestått av fem till tio samtalsessioner och dessutom ett till två telefonsamtal per vecka. Det är föräldrarna som kommit till samtalen och samtalsledaren har varit en kliniskt tränad psykolog. Telefonsamtalen har en psykologstudent ansvarat för. Denna student har varit närvarande vid samtalsessionerna. Det har också ingått en uppföljningsträff. Målgruppen i studierna är familjer med barn och ungdomar mellan 4 och 18 år med akuta beteendeproblem.

Weinblatt och Omer (2008) genomförde den första kontrollerade studien. 41 familjer deltog, varav hälften lottades till att få utbildning i NVR-metoden och hälften stod på väntelista. Resultatet av denna studie visar att de föräldrar som fått NVR-utbildningen rapporterar en minskad känsla av hjälplöshet. Även minskat upptrappande beteende och ökat försoningsbeteende hos föräldrarna kunde påvisas. Föräldrarna upplevde också ett större socialt stöd än vad kontrollgruppen gjorde. Barnens negativa beteende minskade också enligt föräldrarnas beskrivning. Drop-out-frekvensen var mycket låg, endast en familj avbröt. Slutsatsen var att behandlingen med NVR tycks kunna uppnå de huvudsakliga mål som metoden riktar in sig på och kan vara ett bra alternativ till metoder där belöning och konsekvenser är de främsta interventionerna.

I den tyska studien (Ollefs et al. 2009) jämfördes NVR för 11-18-åriga ungdomar som visade oppositionellt, aggressivt och antisocialt beteende med TEEN Triple-P och en kontrollgrupp på väntelista. Triple-P är en manualbaserad metod som bygger på social inlärningsteori där föräldraträning ges i fem olika nivåer utifrån graden av svårigheter. TEEN Triple-P är föräldraträning i grupp som vänder sig till tonårsföräldrar (Sanders, 2008, www.socialstyrelsen.se). Denna studie visar signifikant förbättring av föräldranärvaro, föräldrabetende, minskad hjälplöshetskänsla och minskad depression hos föräldrar i båda behandlings-grupperna. NVR var effektivare än TEEN Triple-P vad gäller att visa förbättring av barnens externaliserade beteende via Achenbachs CBCL.

Den tredje kontrollerade studien har gjorts av Ifat Lavi-Levavi 2010. Den koncentrerar sig på förändringar av föräldrabarnrelationen vilket tidigare inte har utforskats. Här deltog 48 familjer med barn mellan 8 och 18 år som hade beteendeproblem. Den direkta insatsen gällde föräldrarna liksom i de övriga studierna. Hälften av dessa föräldrar ingick i en experimentgrupp och hälften i en kontrollgrupp. Parent-Child Relations Questionnaire användes. Här särskilt designat för att mäta fyra karakteristika i uppfostran; föräldrars underkastelse, föräldrainvolvering, aggressivt tänkande, psykningar och negativa känslor. Resultaten av denna studie visar att NVR lyckats skapa en positiv skillnad i förhållande till kontrollgruppen inom alla de analyserade områdena vad gäller uppfostringsnivåer och föräldrars hjälplöshet. Fäderna rapporterade förbättringar på fler områden än mödrarna. NVR visade sig leda till minskad uppfostran inom föräldrabarntrian enligt denna studie (Lavi-Levavi, 2010).

Ytterligare en studie som är en diskursanalys av NVR i förhållande till barnfokus har gjorts av Mary Newman och Sevatsi-Melissa Nolas i Storbritannien (Newman and Nolas, 2008). NVR har nått spridning i Storbritannien och familjeterapeuter där har utmanats av och haft tveksamheter till om metoden är tillräckligt barnfokuserad. Syftet med Newman och Nolas studie var att undersöka barnperspektivet i NVR. Det gjordes genom en Foucauldiansk diskursanalys av en fokusgrupps diskussioner om vad barnperspektiv är/betyder och av nyckeltexter från NVR. Resultatet av fokusgruppen blev att man ansåg att barnperspektiv kräver att man låter barnets röst bli hörd, åtminstone via föräldrarna och genom textanalysen fann man att NVR kommuniceras via två diskurser, dels en krigsdiskurs och dels en familjevärderingsdiskurs. I krigsdiskursen ses unga människor som aggressorer och förtryckare vilket utmanar den traditionella diskursen där barn och barndom ses som ett oskyldigt tillstånd. Man menar att Omer utmanar den rådande ordningen och skriver om (restorying) berättelsen om barns och ungdomars våld och självskadande beteende genom att se dem som ansvariga för sitt beteende. I denna studie menar man att NVR har ett

barnfokus men på ett nytt och innovativt sätt.

Pågående utveckling

I samarbete med David Epston, en av den Narrativa terapins förgrundsgestalter arbetar Haim Omer på hur föräldrar kan utveckla de budskap till sina barn som talar till de positiva rösterna inom barnet, de rösterna som också gör motstånd mot problembeteendet (Newman & Nolas, 2008). Peter Jakob i Storbritannien vidgar barnperspektivet i NVR genom att utveckla arbetet med försoningsgester. Syftet är att återknyta kontakten mellan föräldrar och barn genom att fokusera på de icke mötta behoven hos barnet som Jakob menar kan vara orsaken till barnets problematiska beteende. Han arbetar tillsammans med föräldrarna med att skapa försoningsgester som specifikt riktar in sig på de behov som barnet kommunicerar verbalt eller icke-verbalt (Jakob, 2011).

Haim Omer är just nu upptagen av något som han kallar den andra konceptuella utveckling. Den första var utvecklingen av den nya auktoriteten. Ankarfunktionen (the anchoring function) kallar han den. Han relaterar till anknytningsteorin (Bowlby, 1988) och den trygga anknytningens mål; att tillgodose säkerhet och trygghet, att skapa en stabil relationell ram och att få en fungerande, internaliserad inre arbetsmodell för barnet. Anknytningsteorin använder begreppen en trygg bas och en säker hamn som medel att nå dessa mål. Omer menar att barnen i tillägg till dessa funktioner behöver en begränsande sida och för att kunna erbjuda den behöver föräldern själv känna sig stark, vara förankrad i sin känsla av plikt, ha support från sitt nätverk och ha kontroll över sina egna reaktioner. Ett sådant ankarsystem gör att föräldern kan skydda sina barn likaväl som sig själv (Omer, 2011/2).

Om jag presenterar en normativ modell för föräldra och lärarauktoritet så måste jag kunna svara på frågan: hur påverkas barnets utveckling av den?.....när föräldrar beter sig på detta stabila sätt så förser de barnet med ett ankare som barnet kan stabilisera sig med hjälp av. Det är konceptet av ankarfunktionen (the anchoring function).

(ur intervju med Haim Omer 7/9-2011)

Det pågår också en utveckling med olika mer specialiserade protokoll och projekt inom NVR. Till exempel ett stort projekt i Belgien för fosterföräldrar, ett protokoll för databeroende ungdomar, ett projekt för föräldrar till vuxna barn som är mycket beroende av sina föräldrar, ett projekt för föräldrar till barn med Asbergers syndrom, ett med föräldrar till barn som isolerar sig och

ytterligare ett med föräldrar till ängsliga barn (intervju med Haim Omer 7/9-2011). NVR-trädet tycks få fler och fler grenar.

Innan vi går över till intervjustudien med de sex terapeuterna som bland annat fått svara på frågan om vad som gjort att de börjat arbeta med NVR och om det är något som de kopplar till sin personliga historia får Haim Omer svara på just den frågan. Vi rör oss då från trädgrenarna och ner i det djupare rotsystemet.

”Jag växte upp som barn till två överlevare från förintelsen....så perspektivet av den som är offer för ett brutalt våld har jag vuxit upp med. Och som barn, i Brasilien, var jag mycket rädd för slagsmål och sådant, jag hade en stark känsla av sårbarhet.....jag blev slagen några gånger och svårt förödmjukad och dessa känslor lämnade mig med en önskan om att kunna göra något.....och i det ögonblick då jag började att hjälpa människor att stå emot våld och förödmjukelser så kändes det mycket bra. Inte bara en känslomässig tillfredsställelse av att kunna hjälpa andra men också en känslomässig tillfredsställelse av att ha ett försenat svar till några av de mest grundläggande erfarenheterna i mitt eget liv.”
(ur intervju med Haim Omer 7/9-2011)

Intervjustudiens syfte och metod

Syftet med intervjustudien är att undersöka hur NVR-metoden definieras och gestaltar sig i familjeterapeuters praktik. De sex intervjuade familjeterapeuterna har fått svara på frågorna: Hur kom det sig att du började använda NVR i ditt arbete, Vad tycker du är de viktigaste tankarna och verktygen i NVR, Hur skulle du beskriva teorin bakom NVR, Hur syns den när du arbetar, Hur har NVR påverkat dig och Vad berättar dina klienter om hur NVR påverkat dem?

Undersökningsgruppen

En kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer har genomförts med sex erfarna och verksamma familjeterapeuter som använder NVR-metoden. För att rekrytera informanter som är familjeterapeuter med lång erfarenhet av att arbeta med NVR användes huvudsakligen personliga kontakter och snöbollsmetoden. Det finns inte många som arbetar med NVR i Sverige varför de flesta fick sökas i andra europeiska länder där metoden har fått fäste. Två av de intervjuade är mina kollegor. En av dem har varit huvudansvarig för en EU-ansökan som vi gjort kopplad till NVR och han tipsade om två personer som han kommit i kontakt med då, en från Danmark och en från

Holland. Personen från Danmark besökte jag för intervjun och då hade hon tagit med sig en kollega vilken också uppfyllde kriterierna för intervjun och blev intervjuad. Personen från Holland var svår att få till någon tid för en intervju med så han föll bort. En person valdes ut inför en studieresa till Tyskland 2011 där en intervju var möjlig att få till stånd och en person hade jag träffat på en studieresa till England 2009. Intervjun med personen i England genomfördes via Skype. De flesta av intervjupersonerna sade sig inte behöva vara anonyma men några ville det varför inga namn nämns. Tre har psykolog, en socionom, en fritidspedagog och en socialpedagogexamen som grundutbildning. En har doktorsgrad och är psykoterapeut, tre ytterligare är legitimerade psykoterapeuter och två har efter psykologexamen systemisk, familjeterapeutisk vidareutbildning. Intervjugruppen består av två kvinnor och fyra män i åldrarna 38 till 57 år. De har mellan fem och åtta års erfarenhet av att arbeta med NVR-metoden.

Tillvägagångssätt

Kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer har använts. En intervjuguide med ett antal förutbestämde frågor har använts vid alla intervjuer men variation finns sedan med den strukturering som skett under intervjun med följdfrågor av skilda slag. Samtliga intervjuer har spelats in och transkriberats. De transkriberade intervjuerna organiserades sedan efter fråga och person färgmässigt för att få en överskådlighet. Därefter genomlästes de flera gånger och svaren strukturerades först efter vad som var svar på frågorna och sedan efter preliminära teman som verkade finnas i materialet. Några av dessa teman utgjorde intressanta kluster och av dessa kluster gjordes ett urval av tre teman som relaterade till studiens syfte i enlighet med en induktiv diskursanalys. Därefter gjordes en slutlig benämning på varje tema.

Ett reflexivt förhållningssätt med tolkning av hur förförståelsen påverkar analysen och systematik i analysen har eftersträvat för att undgå en så kallad haloeffekt, det vill säga att enstaka detaljer får stor betydelse (Langemar, 2008).

Resultat

Teman som befunnits särskilt intressanta och som relaterar till studiens syfte:

1. Grundideer och tekniker/verktyg inom NVR som lyfts fram.
2. Kritik kring bristande barnperspektiv i NVR.
3. Hur terapeuterna integrerar NVR i sitt familjeterapeutiska synsätt och arbete.

1.

Grundideer som föräldranärvaro och en ny auktoritet i stället för auktoritärt eller demokratiskt föräldraskap lyftes ofta fram. Att det här är ”något nytt”, att ”det känns modernt” och att föräldrarna de mött oftast tog till sig tanken på denna nya auktoritet ganska snabbt. Centrala ord som plikt och närvaro användes av de flesta (fem av sex använde pliktbegreppet och alla använda närvarobegreppet) och de användes frekvent, 15 gånger totalt. Grundidéer som den nya auktoriteten, närvaro, plikt och vaksam omsorg nämndes 32 gånger totalt.

”Den gamla auktoriteten eller att fråga barnet ”vad tycker du, vad vill du? - inget av det kändes bra. Den nya auktoriteten ”jag är din pappa - jag säger detta för att jag måste” - det är lätt. Att diskutera med barn kan sätta dem i en fälla. Att ha den nya auktoriteten är lätt - ger ingen känsla av skuld. ”

Upptäckning refererades ofta till. Det beskrevs som en välkänd familjeterapeutisk teori men att man ansåg att NVR ger verktyg för hur man ska göra för att komma ur upptrappingsmönster. Verktyg som man tidigare saknat. Fem av sex beskrev NVR som en metod med praktiska och konkreta verktyg och som ett komplement till deras familjeterapeutiska inriktning. De olika teknikerna nämndes 47 gånger totalt. De som nämndes mest frekvent var uttalandet (12 gånger) och sitt-in (11 gånger). Försoningsgester betonades som särskilt viktigt av hälften av terapeuterna. En informant betonade stödet från nätverket genom en bry-sig-om-kampanj vilken också inriktar sig på att förmedla omtanke och engagemang till barnet. Att kombinationen mellan motstånd mot problembeteendet och omsorg om barnet var centralt kommenterade fyra av sex. Uttalandet talades om som en viktig startpunkt och processen fram till uttalandet beskrevs som mycket betydelsefull. Flera betonade att det var viktigt att förbereda uttalandet väl, att till exempel rollspela, reflektera och utforma det tillsammans med föräldrarna. Sitt-in väckte blandade reaktioner. Någon talar om det som ett bra sätt för föräldern att träna emotionell reglering, en annan som något som en mamma beskrivit som något som förändrade henne mycket positivt, att det ”*gav en inre frid*”. En informant ser det som en våldsamt intervention, att den är upptrappande och en annan talar om att vi vet för lite om hur det är för barnen, att de kan uppleva det obehagligt.

2.

Särskilt intressant var att det framkom en hel del frågor och viss kritik kring bristande barnperspektiv i NVR trots att ingen fråga ställts om det. Några nämner kritik som de säger finns mot NVR. Som att föräldern dominerar barnet och att man i grundmodellen inte träffar barnet och då inte hör barnets röst. Att sitt-in är integritetskränkande mot barnet och att man vet för lite om hur barnet upplever det som föräldrarna gör. Fem av de sex terapeuterna berättar att de träffar barn och

ungdomar inom ramen för NVR. Vissa tillsammans med föräldrarna och någon enskilt utifrån ungdomens egna mål eller en kombination av enskilt och tillsammans. De flesta betonar också vikten av att ha ett barnperspektiv i samtalen med föräldrarna genom att till exempel fråga ”hur tror du att han känner det när du gör så?”, ”vad tror du att hon skulle behöva höra?” eller att rollspela så att föräldern får vara barn och fråga om hur de upplevde det eller att fokusera på att hjälpa föräldrarna att göra sig mottagliga för det barnet behöver, på de oartikulerade och icke mötta behoven hos barnet.

”Haim fokuserar på barnets aggressiva beteende som självbelönande genom den makt det ger där man i stället kan säga att barnets betar sig aggressivt som en lösning på sin stress, en lösning som blir en del av problemet. Men jag tycker att dessa olika perspektiv kan användas tillsammans.”

3.

Att de intervjuade familjeterapeuterna hade sin bas i olika familjeterapeutiska skolbildningar var en tillfällighet men det blev en möjlighet att se om det visade på någon skillnad i förhållande till NVR. Två av familjeterapeuterna definierar sig som strukturella familjeterapeuter (Minuchin, 1974). Två säger sig vara postmoderna med ett narrativt synsätt (White/Epston, 1990), varav den ena med en bas av lösningsfokus (de Shazer/Kim-Berg, 2005) och den andra kombinerat med existensiell terapi (Stiwne, 2009). En är legitimerad gestaltpsykoterapeut (Perls, 1977) och en nämner ingen klar familjeterapeutisk inriktning men talar om att föräldrarnas egen historia och psykoedukativa föräldraträningsprogram (Webster-Stratton, 1994) har format hans arbetssätt mest.

De strukturella familjeterapeuterna framstår som tydligare med att uttrycka vad de själva anser till de familjer de möter :

”jag säger gärna vad jag tänker om deras sätt att kommunicera med varandra”, ”jag tycker att NVR återupprättar föräldraskapet, som Minuchin sade: En familj är ingen demokrati, det är föräldrar som ska styra och leda sina barn”.

De postmoderna terapeuterna säger till exempel att NVR bidragit med:

”att använda försoningsgester på ett sådant sätt att de blir en möjlighet till en alternativ berättelse”, ”ett bra komplement till de narrativa teorier som handlar om de förtryckta och underkastelse – man får säga att ”detta ska sluta”, man får definiera negativt.” Att ”ideerna

i NVR om fördröjd reaktion och försoningsgester kan hjälpa oss att dekonstruera ideerna om att "det gäller att visa vem som bestämmer" eller "man måste vara konsekvent annars är man en svag förälder".

Alla säger att de tycker att det fungerar mycket bra att kombinera deras grundmodeller med NVR, att NVR går att integrera i dessa. Tre säger att de har lagt till NVR i sin repertoar, en att NVR har vidgat den modell han är skolad i, två att NVR fyllt ett hålrum i det som de haft tidigare. När de beskriver vad som fått dem att börja använda NVR talar två om att det "kändes rätt" utifrån att Haim Omer presenterat det på ett sätt som var trovärdigt och att det stämde med den enes värderingar om de mänskliga förhållandena, två att det appellerade till deras politiska ideal med idéer om ickevåld, två att det verkade så praktiskt användbart och möjligt att gå hem och prova.

Diskussion

Idén om en ny slags föräldraauktoritet verkar vara väl införlivad i de intervjuade terapeuternas arbete. De säger också att de flesta föräldrar anammar den idén relativt snabbt. De verktyg som nämns mest, uttalandet och sitt-in innebär också implicit en förändring av föräldraauktoriteten. De olika verktygen eller aktiviteterna i NVR verkar relativt enkelt bli begripliga och användbara. Svaren från intervjustudien tyder på att NVR går bra att kombinera med olika familjeterapeutiska synsätt. Det finns en frihet i modellen som kommer till uttryck genom ett citat från Haim Omer:

"Detta är några riktigt bra verktyg men glöm aldrig att vara riktigt bra terapeuter."

Det som ifrågasattes av informanterna var barnperspektivet i NVR. Intressant nog är de flesta av familjeterapeuterna "olydiga" och gör inte som modellen föreskriver om att bara träffa föräldrarna utan som de själva anser bäst, det vill säga de träffar barn och ungdomar inom ramen för NVR. Kanske kan det tolkas som deras sätt att vara "goda terapeuter" på. Vad gäller kritiken som kom fram om bristande barnperspektiv så kopplar den sig tydligt till andra som också brottas med den frågan (Newman & Nolas, 2008) och den utveckling som just nu pågår genom Peter Jakobs arbete med att utvidga barnfokuset i NVR (Jakob, 2011) och det arbete som Haim Omer påbörjat tillsammans med David Epston. Intressant är också Newman och Nolas diskursanalys om vad som är att ha ett barnperspektiv där de kom till slutsatsen att det inte nödvändigtvis behöver betyda att barnet är med fysiskt i samtalen utan att det viktiga är att barnets röst blir hörd, åtminstone via föräldrarna.

Att NVR försöker att motverka upptrappning genom att översätta ickevåldskampens idéer och strategier till den familjeterapeutiska arenan tycks fungera. Den begynnande forskningsbas som finns ser lovande ut och metoden når spridning i flera europeiska länder förutom i Israel där den är mer etablerad. En invändning mot NVR utifrån ett positivistiskt forskningsperspektiv skulle kunna vara att det är svårt att jämföra NVR med andra metoder om man inte renodlar och följer ett visst koncept och att den sortens levande manual som NVR har innebär en risk för urvattning av grundprinciper som står för något speciellt. Man skulle kunna säga att det finns risk för en glidning i modellen. Att den forskning som finns hittills grundar sig på en viss modell av NVR är också något som man behöver ha i åtanke om man vill kunna säga något om de specifika resultaten av att använda NVR-metoden.

NVR utmanar idén om att föräldrar ska styra sina barn för att i stället fokusera på föräldrarnas styrning av sig själva och det de vill göra för sitt barn genom sina handlingar. De flesta andra modeller bygger på att föräldrarna ska påverka sina barn genom positiv uppmärksamhet, belöning och konsekvenser. Det vore intressant att utforska hur dessa idéer skiljer sig åt på ett djupare plan. En tanke som Mahatma Gandhi grundar sitt tänkande på är idén om ”anasakti” som betyder sökandet efter sanning och också innebär att frigöra sig från resultatet av sina handlingar (Gandhi, 2004). Det är ett tänkande som är väsensskilt från det resultatnriktade västerländska tänkandet.

Något som jag slås av i intervjun med Haim Omer är hur starkt den egna livsberättelsen påverkar våra liv. Hur vår egen erfarenhet samspelar med vårt familjeterapeutiska arbete och att det är något som känns och har betydelse för hur vi utvecklar vårt arbete och hur vi förmedlar de idéer vi tror kan vara till nytta för våra klienter. Jag slås också av det innovativa språng som Haim Omer tog från en egen intuitiv idé om föräldranärvaro till den sociopolitiska domänens ickevåldstänkande och kombinerade dessa till en användbar familjeterapeutisk modell. Vad du slås av som läsare kanske är helt andra saker. Här fortsätter berättelsen om NVR och vår egen familjeterapeutiska praktik och det kommer nya skott på trädet och vissa grenar faller kanske av eller behöver beskäras. Frukterna blir förhoppningsvis till gagn för de familjer som kämpar med att få det att fungera för sig själva och sina barn och ungdomar.

Litteratur:

Alon, N., Omer, H. (2006). *The psychology of demonization: Promoting acceptance and reducing conflict*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Bateson, G. (1972) *Steps to an ecology of mind*. Ballantine books, New York.

Bateson, G. (1988) *Ande och natur en nödvändig enhet*. Symposium bokförlag, Stockholm.

Bugental, D., Lyon, J.E, Krantz J., and Cortez, V. (1997) *Who's the boss? Assessability of dominance ideation among individuals with low perceptions of interpersonal powers*, *Journal of Personality and Social Psychology*, 72:1297-1309.

Bowlby J. (1988) *A secure base: parent-child attachment and healthy human development*. Basic books, New York.

Carter, B., McGoldrick M. (2005) *The expanded family life cycle, individual, family and social perspectives*. Allyn and Bacon classics.

Cedar, B., & Levant, R.F. (1990) *A metaanalysis of the effects of parent effectiveness training*. *American journal of Family therapy* 18:373-384.

de Shazer, S., Kim-Berg, I. (2005) *More than Miracles: The State of the Art of Solution-focused Therapy*. Binghamton, NY: Haworth Press.

Everts, J.F. (1990) *Critical issues on the development of Toughlove as self-help program in Australia: An empirical investigation*. *Australian Journal of Marriage and Family* 11:158-164.

Gandhi, A. (2004) Non-violence as a comprehensive philosophy. *Peace and conflict, Journal of Peace Psychology*, 10 (1), 87-90.

Gardner, W., Dishion, T.J., Thomas J., Connell, Arin M. (2007) Adolescent self-regulation to antisocial behavior within the deviant peer context. *Journal of abnormal child psychology* 2008, 36:273-284.

Gergen K. & Warhus L. (2001) *Social construction in context*, London, Sage.

Jakob, P. (2011). *Re-connecting parents and young people with serious behavior problems – child-focused practice and reconciliation work in Non Violent resistance Therapy*
Not yet published

Langemar, P. (2008) *Kvalitativ forskningsmetod i psykologi*. Liber.

Lavi-Levavi, I. (2009) *Improvement in intra-familial variables by “non-violent resistance” treatment for parents of children and adolescents with behavioral problems. A doctorate dissertation submitted to the Tel Aviv University, Israel.*

Loeber Rolf, Dale Hay, (1997) *Key issues in the development of aggression and violence from childhood to early adulthood. Annual dev. of Psychology*, 48:97-410.

Minuchin, S. (1974) *Families and family therapy*. Harvard University Press, Oxford, England.

Newman, M., Nolas, S.M. (2008) *Innovation in therapeutic practice with violent youth: a discourse analysis of the non-violent resistance approach. Counselling and psychotherapy research*, 3:141-150.

Omer, Haim (2001) *Helping parents deal with children’s acute disciplinary problems without escalation: The principles of non-violent resistance. Family process*: 40:53-66.

Omer Haim, (2004). *Nonviolent resistance – A New Approach to Violent and Self-Destructive Children*, New York, Cambridge University Press.

Omer Haim, (2011/1). The new authority, family, school and community, New York, Cambridge University Press.

Omer Haim, (2011/2). The anchoring function of attachment – feeling safe as the child of strong parents . Workshop presentation London konferens: “Beyond behavior” 2011(in preparation)

Patterson, G.R. (1982) A social learning approach, vol.3: Coercive family process, Eugene, Ore. : Castalia

Patterson, G.R, Reid, J.B, Dishion, T.J,(1992) Antisocial boys, Eugene, Ore.: Castalia

Patterson, G.R., Dishion, T.J., & Chamberlain, P. (1993) Outcomes and methodological issues relating to treatment of antisocial children, (pp43-88) In T.R Giles (ed.) Effective psychotherapy: A handbook of comparative research. New York: Plenum Press.

Perls, F. (1977) Gestaltterapi ord för ord, Wahlström & Widstrand

Ollefs, B., Schlippe, A., Omer, H., Kriz, J., (2009) Youngsters with externalizing behavior problems: Effects of parent training (in Germany). Familiendynamik, 34:256-265

Sanders, M.R (2008) Triple T Positive parenting program as a public health approach to strengthening parenting. Journal of Family Psychology, 2008, 22(4):506-517.

Sharp, G., (1990). Civilian based defense, a post-military weaponssystem, Princeton University Press

Sharp, G., (1980). Social power and political freedom. Extending horizons books

Stattin H.,och Kerr M., (2000). Parental monitoring: A Reinterpretation. Child development, July/August 2000, Vol.71, No 4:1072-1085.

Stiwne, D. (2009). Ompröva livet! Existentiell vägledning och terapi i ny tillämpning. Lund: Studentlitteratur.

Watzlawick P., Weakland J., and Fish R. (1984) Förändring – att ställa och lösa problem. Natur

och Kultur.

Webster-Stratton, C., & Herbert M. (1994), *Troubled families – problem children*. Chichester, UK: John Wiley & sons.

Weinblatt U., Omer H. (2008). Non-Violent resistance: A treatment for parents of children with acute behavior problems *Journal of marital and family therapy*, jan. 2008., Vol.34. No1: 75-92.

White, M. Epston, D. (1990) *Narrative Means to Therapeutic Ends*. Norton & Company, New York.

Länkar:

www.socialstyrelsen.se

www.newauthority.net

Bilaga

Intervjufrågor till Haim Omer:

1. How did it start? I am curious about how NVR came in to your life and how you got the idea to develop it and transform it into a Psychological model.
2. What is it in NVR that you perceive as most potent for bringing about a positive change in the troubled situations that the families we meet have?
3. What impact has working with and developing NVR had in your own life?
4. Right now, what do you see and hear about developments in NVR that draws your attention?
5. What are your concerns and dreams for the future of NVR?
6. Is there anything that we haven't touched on in this interview that you think is important to elicit?

Intervjufrågor till familjeterapeuter:

1. Hur kom det sig att du började att arbeta med NVR?
2. Hur skulle du beskriva teorin bakom NVR?

3. Hur syns det att du arbetar med NVR?
4. Vad tycker du är de viktigaste tankarna och verktygen i NVR?
5. Hur har det påverkat dig att arbeta med NVR?
6. Vad berättar dina klienter om hur NVR påverkat dem?